

Ki a nagy művész, ki a kis művész?

Jaschik Álmos esetében is elmondhatjuk: nomen est omen.
De miről is álmodott Álmos?

A királyi útról, mert a kiskondás a magyar népmesékben nem azért született kiskondásnak, hogy az is maradjon, hanem azért, hogy királyfivá váljon. A kiskondás akkor válik királyfivá, ha megtanulja a jót mindig a rossz fölé helyezni. Királyok meg csak királyfikból lesznek.

A királyság eszménye a magyar műveltségben azonban nem azonos sem az egyiptomi, sem a görög, sem a római királyság, ill. császárság eszmeiségével. Ezek a rabszolgatartásra, az alattvalók elnyomására épülnek, amelyekben a király a trónon ülve lábaival tiporja alattvalóit. „– Milliók egyért”, írja Madách Imre.

A középkori szent magyar királyok oklevelei viszont gyakran így kezdődnek: A reánk rótt feladat vállalásának terhéből fakadóan... Csak az lehet szent magyar király, aki népének minden terhét magára vállalja. Petőfi ezt a szellemiséget folytatja a XIX. század költői című költeményében:

„Ne fogjon senki könnyelműen a húrok pengetéséhez,
Nagy munkát vállal az magára, ki kezébe lantot vesz .”

Ebben a lelki-szellemi kulturális folytonosságban élt, érzett, gondolkodott, dolgozott és tanított Jaschik Álmos. A magyar népi műveltség és a magyar értelmiség műveltsége mindig szerves kapcsolatban élt egymással. 1526 óta irtják mindkettőt szorgalmasan, de hiába. Tízezrével vannak népdalaink, népmeséink, archaikus imádságaink, és újak is keletkeznek folyamatosan. Jaschik Álmos azok közé tartozott, akik az avantgárd kezdeti, még nagyon öntudatos korszakában is az egész nemzet műveltségével foglalkoztak, mint pl. Kodály Zoltán.

Amikor rajziskolát nyitott Budapesten, már évtizedek óta énekelték nagy sikerrel a világ operaházaiban a különböző Mefisztók, hogy „Eladó az egész világ”, Nietzsche is már régen kihirdette, hogy „Isten meghalt”, Ady is megértette lényeglátásával a tragikus valóságot, hogy „Minden egész eltörött”, Picasso meg nagy merészen destruálta az Avignoni kisasszonyokat...

– Nyissz... volt egész, nincs egész!

Ha nincs egész, akkor pedig csak rész van. A rész latinul pars, angolul part. Ettől kezdve a Pártházba, azaz a részérdekek házába járnak azok, akik csak a dolgok részei iránt érdeklődnek, és messzire elkerülik az Egyházat, de a klasszikus műveltséget is.

Az európai értelmiség végletesen kettészakadt. Az egyik része megtartotta ideáljait, a másik ideológiákat kezdett fabrikálni. Közben észrevétlenül Amerika is bekapcsolódott a klasszikus és a modern gondolkodók vitájába, mert 1928. augusztus 6-án mintha mi sem történt volna, Pittsburgh-ben megszületett a későbbi Andy Warhol.

Azért tették szupersztárrá, mert a New York-i Undergroundban eldöntötte az eldönthetlent, és korszakalkotó felfedezést tett: szerinte az igazi kérdés nem az, hogy a klasszikus vagy a modern gondolkodás hívei legyünk-e, hanem az, hogy gondolkodjunk-e egyáltalán?

Világosan kijelentette:

„– Az amerikai ember inkább vásárol, mint gondolkodik,
és én ugyanannyira amerikai vagyok, mint bárki más.” A. Warhol

Tehát ne gondolkodjunk, hanem vásároljunk, és hogy vásárolhassunk, új és új árut kell gyártanunk. Ezért nevezte saját munkahelyét Warhol Factory-nak, azaz gyárnak vagy üzemnek és nem műtőremnek. Ezért van szükség a művészeti életben is az újdonságok hajszolására és az x-edik paradigmaváltásra, hogy eladható lehessen a világ.

Mefisztó szerint a dolgoknak áruk van, nem értékük.

A mai magyar lázadó ifjúság viszont meglepő módon így énekel:

„Nem adom el a lelkem senkinek,
Akinek kell, csak ingyen kapja meg,
De nem az övé és úgy vigyázzon rá,
Mintha életben ő tartaná...”

Az örök Jaschik Álmosok pedig továbbra is azt álmodják, hogy csak a Szép-ért, csak a Jó-ért, és csak az Igaz-ért érdemes élni.

Úgy gondolják, hogy egy szervesen építkező világban mindenkinek elsősorban kultúrára van szüksége, hogy másodsorban is csak kultúrára van szüksége és csak harmadsorban civilizációra.

Köln, 2002. 05. 05.